

Sygn. akt III Ca 1953/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska

Sędzia SO Krystyna Hadryś (spr.)

Sędzia SR del. Marcin Rak

Protokolant Iwona Reterska

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko A. K. (K.)

o uchylenie alimentów

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt IV RC 377/13

1 oddala apelację;

2 przyznaje adwokatowi A. G. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Rybniku) kwotę 834,96 zł (osiemset trzydzieści cztery złote i dziewięćdziesiąt sześć groszy), w tym kwotę 138 zł (sto trzydzieści osiem złotych) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu pozwanej w postępowaniu odwoławczym.

SSR del. Marcin Rak SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Krystyna Hadryś

UZASADNIENIE

Powódka M. K., domagała się uchylenia obowiązku alimentacyjnego w wysokości po 500 zł miesięcznie wobec pozwanej A. K..

W uzasadnieniu wskazała, że pozwana jest już osobą dorosłą, mogącą się samodzielnie utrzymać, a kontynuowana przez pozwaną nauka w wielu szkołach nie prowadzi do osiągnięcia dodatkowego wykształcenia i kwalifikacji. Częstość zmiany szkół pozwanej, zdaniem powódki, podyktowana ma być wyłącznie chęcią osiągnięcia dalszych świadczeń alimentacyjnych. Powódka podkreśla ponadto, że w kosztach jakie ponosi pozwana, w związku z swoim utrzymaniem powinien częściowo uczestniczyć obecny partner pozwanej.

Pozwana A. K. w odpowiedzi na pozew zarzuciła, że wszystkie zmiany placówek oświatowych podyktowane były okolicznościami związanymi z utrudnionym dojazdem lub ingerencją powódki w sprawy szkolne pozwanej. Pozwana podniosła ponadto, że w szkole, do której aktualnie uczęszcza zalicza wszystkie egzaminy i pragnie ją ukończyć.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Rybniku uchylił obowiązek alimentacyjny powódki M. K. wobec pozwanej A. K. w kwocie po 500zł orzeczony wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 21 listopada 2012r. w sprawie IV RC 228/12; przyznał na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. A. G. wynagrodzenie ze Skarbu Państwa w kwocie 1476zł w tym VAT 276zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu; odstąpił od obciążania pozwanej kosztami postępowania;

Sąd Rejonowy ustalił, że na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie o sygn. IV RC 228/12 na rzecz A. K. zasądzone zostały od matki - M. K. alimenty w kwocie po 500 zł miesięcznie.

W tym czasie pozwana miała 18 lat, była uczennicą klasy I Zespołu Szkół nr (...) im. J. R. w R.. Zamieszkiwała wspólnie z konkubentem w wynajmowanym przez nich mieszkaniu. Pozwana do czasu wydania wyroku w dniu 21 listopada 2012 r. utrzymywała się wyłącznie z alimentów (zasądzonych od ojca) wypłacanych przez fundusz świadczeń alimentacyjnych w wysokości po 500 zł miesięcznie, koszty swojego utrzymania oceniała na kwotę 1800 zł miesięcznie.

Powódka w dacie wydania poprzedniego orzeczenia osiągała dochód w wysokości 2 400 – 2 500 zł miesięcznie z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Zajmowała się świadczeniem usług protetycznych dla dwóch lekarzy stomatologów – swojego ojca i męża. Zamieszkiwała wspólnie z mężem i dwojgiem małoletnich dzieci z poprzedniego małżeństwa, na rzecz których otrzymywała alimenty z funduszu świadczeń alimentacyjnych w łącznej kwocie 1000 zł miesięcznie. Powódka częściowo uczestniczyła w kosztach utrzymania domu, który zajmowała wspólnie z mężem i dziećmi. Tytułem kosztów utrzymania domu powódka ponosiła wydatki w łącznej wysokości ok. 780 zł miesięcznie. Status majątkowy i zarobkowy powódki od wydania poprzedniego orzeczenia nie uległ zmianie, osiąga ona zarobki na tym samym poziomie tj. 2 400 – 2 500 zł miesięcznie. Sytuacja rodzinna i mieszkaniowa powódki również nie uległa zmianie.

Pozwana ma obecnie 19 lat, od 2 marca 2013 r. jest słuchaczem Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w W.. Nadal mieszka z konkubentem, z którym uczestniczy w kosztach utrzymania wynajmowanego mieszkania. Konkubent pozwanej pracuje i zarabia 2 000 zł miesięcznie, pozwana ponosi połowę kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania- opłata za czynsz 225 zł miesięcznie, opłata za internet – 40 zł miesięcznie oraz opłata za 100 zł za gaz i za prąd - 100 zł co dwa miesiące. Ponadto pozwana kupuje lekarstwa, na które przeznaczają ok. 50 zł miesięcznie . W urzędzie pracy powiedziano pozwanej, że może dorabiać sezonowo, ponieważ otrzymuje alimenty. Były trzy oferty pracy: zbieranie truskawek, telemarketing i praca w charakterze hostessy. Według pozwanej z tej pracy nie uzyskałaby 1 000 zł , a taką kwotę uzyskuje obecnie tytułem alimentów. Pozwana podejmowała prace sezonowe polegające na zbieractwie owoców, lecz dochód osiągany z tych prac, nie był wystarczający aby pokryć koszty jej utrzymania.

Sąd Rejonowy ustalił, iż w Zespole Szkół nr (...) im. J. R. w R. pozwana otrzymała naganę w dniu 16 kwietnia 2012r. za naruszenie obowiązków ucznia zawartych w statucie szkoły, w tym za lekceważenie obowiązku szkolnego poprzez przekroczenie 100 godzin nieusprawiedliwionej absencji. Naruszenie tych uregulowań, zgodnie z statutem szkoły stanowiło jedną z podstaw do skreślenia jej z listy uczniów. Z opinii Zespołu Szkół nr (...) im. J. R. z dnia 27 września 2012r. z kolei wynika, że pozwana jest bardzo pilną uczennicą, ambitną i poważnie traktującą obowiązki szkole. Pozwana przyznała, że zrezygnowała z tej szkoły także ze względu na koszty. Od 2 marca 2013r. pozwana jest słuchaczem Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w W.. Do szkoły pozwana uczęszcza dwa- trzy razy w miesiącu w celu zaliczenia egzaminów. Tryb nauczania realizowany jest poprzez kontakt internetowy z nauczycielami. Z informacji szkoły z dnia 22 sierpnia 2013r. wynika, że pozwana nie zaliczyła semestru, 24 czerwca 2013r. złożyła podanie o powtarzanie drugiego semestru, który rozpocznie się 2 września 2013r.

Z informacji Powiatowych Urzędów Pracy w Ż., R.

i W. wynika, że nie ma ofert pracy dla pozwanej. Powiatowy Urząd Pracy w J. posiada oferty pracy w zawodzie sprzedawcy, krawca i kucharza.

Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że w świetle dokonanych ustaleń faktycznych w oparciu o powyższe okoliczności, żądanie uchylenia alimentów okazało się zasadne w całości. Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd

Rejonowy wskazał na art. 133 k.r.o., art. 138, k.r.o. i art. 135 k.r.o. W ocenie Sądu nie nastąpiła zmiana w warunkach ekonomicznych powódki, natomiast nastąpiła znacząca zmiana w uzasadnionych potrzebach pozwanej, wynikająca między innymi, z jej lekceważącej postawy wobec obowiązku szkolnego. Sąd wskazał, że pozwana nienależycie wykonywała obowiązki ucznia w poprzedniej szkole opuszczając wiele zajęć, w konsekwencji skonfliktowana z wychowawcą postanowiła zmienić placówkę, a w nowej szkole, pomimo internetowej formy prowadzenia zajęć, pozwana nie zaliczyła semestru. Zgodnie z ustaleniami Sądu od czasu ukończenia gimnazjum jest to już czwarta placówka, w której pozwana podejmuje naukę. Stosunek pozwanej do nauki, w tym częste zmiany szkół zdaniem Sądu pierwszej instancji dają podstawę, aby twierdzić, że pozwana nie kieruje się tym aby zdobyć potrzebne wykształcenie i przyjąć na siebie obowiązki wynikające z dorosłego życia.

Zdaniem Sądu Rejonowego nieposzanowanie możliwości kontynuowania nauki poprzez brak odpowiednich starań o ukończenie szkoły, jest równoznaczne z brakiem starań o uzyskanie możliwości samodzielnego utrzymania się. Podkreślił, iż nie jest obowiązkiem rodzica, umożliwienie dziecku zdobycia średniego wykształcenia za wszelką możliwą cenę, a nadto aktualny system nauczania w wybranej przez pozwaną szkole i wolny czas jakim dysponuje pozwana, umożliwiał jej podjęcie zarobkowej pracy. Wobec powyższego Sąd Rejonowy na podstawie art. 138 k.r.o. orzekł jak w sentencji. O kosztach Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 102 kpc, odstępując od obciążania pozwanej kosztami postępowania. O kosztach zastępstwa adwokackiego orzeczono w oparciu o przepis § 6 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniosła pozwana, wnosząc o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz przyznanie pełnomocnikowi kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu. Zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, poprzez przyjęcie, iż pozwana nie dokładała odpowiednich starań o uzyskanie możliwości samodzielnego utrzymania się, pomimo iż opinii Zespołu Szkół nr (...) im. J. R. z dnia 27 września 2012r. i zeznań świadka D. B. wynika, iż pozwana podejmowała istotne starania o uzyskanie możliwości samodzielnego utrzymania się, a nadto przez pominięcie faktu, że dla osób bez wykształcenia i przygotowania zawodowego brak jest ofert pracy. Zarzuciła nadto naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne odmówienie dania wiary przez Sąd Rejonowy zeznaniom świadka D. B. i pozwanej w części dotyczącej przyczyn odejścia pozwanej z Zespołu Szkół nr (...)w R.; a to art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku czy podstawa uchylenia obowiązku alimentacyjnego był art. 133§ 3 k.r.o. czy też art. 138 k.r.o.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja pozwanej nie mogła odnieść skutku.

Sąd Odwoławczy w trybie art. 381 k.p.c. przeprowadził uzupełniające postępowanie dowodowe wyłącznie w zakresie odnoszącym się do sytuacji osobisto – majątkowej stron za okres po wydaniu przez Sąd Rejonowy zaskarżonego wyroku. Okoliczności dotyczące tego okresu bowiem były pomiędzy stronami sporne, a dotyczyły dalszych okresów realizowania nauczania przez pozwaną – apelującą. Miały zatem charakter nowości, które mogły mieć istotne znaczenie dla oceny materiału dowodowego, stanowiącego podstawę oceny zasadności roszczenia powódki.

Sąd Okręgowy uznał bowiem, że ustalenia faktyczne i ocena prawna dokonana w zaskarżonym wyroku, a to za okres do dnia ogłoszenia przez Sąd I instancji wyroku w sprawie, jest prawidłowa i zasługuje na aprobatę Sądu II instancji. Okoliczności podniesione przez skarżącą w apelacji oceny tej nie niweczą Poczynione ustalenia faktyczne mają swoją podstawę w zgromadzonym materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny, zaś informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych uzupełniają się i zostały przez Sąd I instancji ocenione prawidłowo. Swobodna ocena wiarygodności i mocy dowodów dokonana przez Sąd Rejonowy nie wykracza poza uprawnienia wynikające z przesłanek art. 233 k.p.c. Zarzuty zawarte w apelacji odnoszące się do naruszenia przez ten Sąd art. 233 k.p.c. stanowią jedynie swoistą polemikę z prawidłowymi ustaleniami dokonanymi przez Sąd pierwszej

instancji, a skarżąca nie wykazała, aby Sąd meriti w sposób nieprawidłowy zastosował logikę rozumowania i zasady doświadczenia życiowego. Również podniesiony zarzut bezzasadnego odmówienia przez Sąd Rejonowy dania wiary zeznaniom świadka D. B. i pozwanej w zakresie przyczyn odejścia pozwanej z Zespołu Szkół nr (...) im. J. R. w R. należy uznać wyłącznie za polemikę skarżącej z prawidłowymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji, albowiem zarówno w zakresie pobierania nauki przez pozwaną w Zespole Szkół nr (...) im. J. R. w R., jak i postawy pozwanej jako uczennicy tej szkoły, Sąd meriti w sposób logiczny w uzasadnieniu wskazał, którym elementom dał wiarę, a którym odmówił dania wiary. Wobec tego zarzuty apelującej w tym zakresie nie mogą się ostać.

Z tych względów Sąd Okręgowy w całości przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji.

Sąd Okręgowy dokonując samodzielnej oceny w trybie art. 233 k.p.c. materiału dowodowego na dzień orzekania w postępowaniu apelacyjnym, nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji, albowiem całościowy materiał dowodowy, w tym uzupełniające zeznania stron i informacja o przebiegu nauki pozwanej po 9 października 2013 r. - zebrany w tym postępowaniu - w sposób jednoznaczny potwierdził, iż stosunek pozwanej nie uległ zmianie i mimo braku obciążenia czasowego, np. poprzez wykonywanie w tym okresie pracy zarobkowej, nie wykonała obowiązku szkolnego w zakresie wymaganym w szkole, którą samodzielnie wybrała, jako tę która winna umożliwić jej uzyskanie stosownego, planowanego wykształcenia. Jak bowiem ustalono, pozwana nie uzyskuje pozytywnych wyników swojego kształcenia, bez usprawiedliwionych przyczyn przenosi terminy zaliczenia poszczególnych przedmiotów wymaganych w danym semestrze, nie zaliczając terminowo etapów tego kształcenia.

W świetle powyższego zarzut skarżącej naruszenia przesłanek art. 233 k.p.c. nie można uznać za uzasadniony w jakimkolwiek zakresie, gdyż poczynione ustalenia w II instancji w pełnym zakresie potwierdzają utrwalony, negatywny stosunek pozwanej do terminowego uzyskania zawodu, umożliwiającego samodzielne utrzymanie.

Na uwzględnienie nie zasługuje również zarzut naruszenia przepisu art. 328 § 2 k.p.c.

Jak wynika z rozumienia tego przepisu i utrwalonego orzecznictwa sądowego (por. wyrok Sąd Najwyższy z dnia 16 października 2009 r. w sprawie o sygn. I UK 129/09), zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia sądu całkowicie uniemożliwia w ramach kontroli instancyjnej oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego.

Odnosząc powyższe okoliczności na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, iż motywy rozstrzygnięcia zaskarżonego orzeczenia nadają się do kontroli instancyjnej gdyż poddają się weryfikowaniu w aspekcie zarzutów podniesionych przez skarżącą, a uzasadnienie zawiera wszystkie konieczne elementy spełniające wymogi art. 328 § 2 k.p.c., w tym szczegółowe wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 listopada 1997 r., III CKN 257/97 wskazał, że obowiązek alimentacyjny nie jest „związany ze stopniem wykształcenia w tym sensie, że nie ustaje z chwilą osiągnięcia przez alimentowanego określonego stopnia podstawowego lub średniego wykształcenia. Jedyną miarodajną okolicznością, od której zależy trwanie bądź ustanie tego obowiązku jest to, czy dziecko może utrzymać się samodzielnie, przy czym przyjmuje się, że nie można tego oczekiwać od dziecka małoletniego. Z tej przyczyny w odniesieniu do dzieci, które osiągnęły pełnoletność, brać należy pod uwagę to, czy wykazują chęć dalszej nauki oraz czy osobiste zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie nauki.”(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 1980 r. w sprawie III CRN 144/80). Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne w sprawie jednoznacznie wskazują, że pozwana nie wykazuje chęci uzyskania szerszego niż podstawowe wykształcenia, i jej działania w zakresie pobierania dalszej nauki są pozorne. Nie zalicza bowiem w określonym harmonogramem nauki terminie poszczególnych etapów nauki, co jest wymogiem podstawowym uczennicy, przy stwierdzeniu, że zakres obowiązków szkolnych jest minimalny i realny do wykonania przez przeciętę ucznia. Skarżąca nie wykazała, by jakiegokolwiek obiektywne przeszkody uniemożliwiały jej systematyczne i terminowe zaliczanie poszczególnych etapów edukacyjnych w sytuacji, gdy otrzymywane przez nią alimenty od rodziców, pozwalały na skupienie się wyłącznie na nauce. Program szkolny, który samodzielnie wybrała, po raz kolejny nie został przez nią zrealizowany. W takim stanie faktycznym należało uznać, iż wybrany przez pozwaną

tok kształcenia nie prowadzi do uzyskania przez skarżącą zawodu, bowiem nie robi postępów w nauce, powtarza z własnej winy kolejne lata nauki, co skutkuje nieuzasadnionym oddalaniem się w czasie ukończenia szkoły.

W ocenie Sądu Odwoławczego zasadnie Sąd Rejonowy wskazał na treść art.133 § 3 k.r.o., jako podstawę prawną swojego orzeczenia. Odnosząc się natomiast do kolejnych przepisów wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia należy ocenić, że znajdują one dalsze zastosowanie w niniejszej sprawie, jako regulacje stosunków rodzice – dziecko w rozumieniu kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Sąd I instancji dokonał bowiem oceny staranności działania pozwanej w uzyskaniu możliwości samodzielnego utrzymania się, wobec jednoznacznej treści pozwu wniesionego w sprawie przez matkę pozwanej, która swoje żądanie oparła na twierdzeniu, iż pozwana nie kontynuuje nauki w stopniu, jaki pozwala przyjąć, iż rzeczywiście zmierza do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

Przywołać należy także poglądy wyrażone w doktrynie, iż bez wątpienia podstawy do uwzględnienia żądania rodziców w oparciu o przesłanki z art. 133 § 3 k.r.o. mają miejsce wówczas, gdy dziecko pełnoletnie nie osiąga promocji do następnej klasy ze swojej winy, wagarując, lekceważąc naukę. Podobnie jeżeli dziecko nie osiąga rezultatów podczas studiów. Powyższa sytuacja może uzasadniać uchylenie się rodziców od spełniania obowiązku alimentacyjnego.

Odnosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy podkreślenia wymaga, iż od czasu ukończenia przez pozwaną gimnazjum, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w W. jest już czwartą placówką, w której pozwana podejmuje naukę, a w przeciągu tego czasu pozwana nienależycie wykonywała obowiązki ucznia opuszczając wiele zajęć i zmieniając placówki, natomiast w obecnej szkole, pomimo internetowej formy prowadzenia zajęć, pozwana nie zaliczyła semestru.

Mając na uwadze powyższe rozważania, podzielić należy twierdzenie Sądu Rejonowego, iż gdyby pozwana w sposób należyty i terminowy kontynuowała naukę, to ukończyłaby już edukację na poziomie pozwalającym jej na uzyskanie zatrudnienia i samodzielne utrzymywanie się, wobec czego zachodzą podstawy do uchylenia względem niej obowiązku alimentacyjnego w oparciu o przesłanki art. 133 § 3 k.r.o.

Podzielając zatem motywy leżące u podstaw zaskarżonego orzeczenia, Sąd Okręgowy oddalił apelację jako nie znajdującą usprawiedliwionych podstaw prawnych (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania odwoławczego należnych pełnomocnikowi pozwanej, udzielającemu pomocy prawnej z urzędu, Sąd postanowił w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 3, § 6 pkt 4 i § 19 pkt 1 i 2, w związku z § 13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461).

SSR(del.) Marcin Rak SSO Magdalena Hupa- Dębska SSO Krystyna Hadryś